

Бохумил Храбал РОМАНС

1.

Гастон Кошилка вече от доста време стоеше пред осветения „Прамен“. И когато пак погледна лицето си в стъклената витрина, отново се увери в това, което отдавна вече знаеше – че въобще не се харесва, че е напълно незабележим младеж, който се връща от кино още по-изморен, отколкото беше, преди да отиде. Във витрината видя лицето си и отново му стана ясно, че с тази външност никога не може да бъде такъв, какъвто би искал. Фанфан Лалето.

И точно когато отново се натъжи от своя образ в остъклените врати на „Прамен“, там се появи една циганка, натисна дръжката на вратата и излезе на главната улица, а в ръцете си носеше половин самун хляб. Гастон се зачуди на дрехите ѝ. Това бяха две една за друга закарфичени престилки, така че, когато стоеше на бордюра на тротоара и се оглеждаше на двете страни, да не я прегази трамвай или кола, Гастон не разбра кое е гърбът на момичето и кое – мършавата ѝ гръд. Избърса потта от челото си и рече:

– Глей ти!

Циганката се обърна, показа бялото на очите си и начервените си устни и понечи нещо да му каже, но гласът ѝ секна. След това с вълнообразна номадска походка прекоси главната улица и с длани, обърнати към небето, носеше до черните си коси половин самун хляб и бялата му коричка показваше пътя ѝ в нощта. Когато спря пред осветената витрина на „Теп“, направи чупка в кръста и закачливо погледна към Гастон.

Той събра смелост и пресече улицата.

– Дай ми една цигара – каза тя.

Сви показалеца и средния си пръст.

Той сложи между пръстите ѝ цигара и когато ѝ подаваше огънче, каза с изискан тон:

– Косите ти ухаят.

– А на тебе ти треперят ръцете – каза тя.

– Работата ми е тежка – замига той.

– Какво работиш?

– Помощник-водопроводчик съм – изчерви се.

Кадър от филма *Перлички на дъното*

– О, ама ти си голяма работа! Колко струва ей оня пуловер? – попита тя с дълбок глас.

– Кой? Този ли?

– Не, ей оня там, розовият!

– Четирийсет и пет крони.

– Глей с'я. Купи ми тоя пуловер. Ще дам на сестричката ми хляба и ще отидем двамата някъде. И ще видиш – обещавахте тя и когато си дръпваше от фаса, бузите ѝ хлътваха и очите ѝ блесваха.

– Какво ще видя? – уплаши се той.

– Ще видиш. Първо ми го купи, а после ще видиш. Ей богу, ще те обичам – каза тя и вдигна пръстите си с цигарата, да се закълне.

– За едно пуловерче? – учуди се.

– За едно пуловерче.

– Но е затворено!

– Няма значение. Ти ми дай кинтите, а пък аз пуловерчето ще си го купя утре.

– Кинти?

– Кинти – повтори тя, изстреля фаса и потри ръце.

– Така значи? Кинти? – проумя Гастон. – Честна дума, мангизите ще си ги получиш!

– Ей богу, Богородичка ще дойде през нощта акъла да ти вземе, ако не ми ги дадеш, ще дойде, да знаеш! – заканваше му се тя и беше сериозна, без нито една бръчица по лицето си, гледаше Гастон право в очите, а очите ѝ заемаха половината лице като на Лолобриджида¹. И изведнъж, сякаш бе направила голямо откритие, заяви на Гастон:

– Имаш ей такива очи! – направи с палеца и показалеца си буквата О и я доближи до окото си.

– А твоите са като два кладенеца.

– Да, като два кладенеца – не се учуди тя, – циганките, когато са млади, всичко им е красиво. А аз съм млада – каза и протегна пръсти.

Гастон нежно постави между пръстите ѝ цигара. После и той запали. Погледна за момент табелата на витрината на магазина, понапери се и се обърна решително към тълпата, преминаваща по булеварда, хората се обръщаха след него и Гастон Кошилка изведнъж си пожела всички негови познати момчета и момичета, всички негови роднини да тръгнат сега по главната улица надолу и да го видят как стои близо до красивата циганка, как я гледа в очите, при това пуши... и сега върви до нея, а тази циганка, въпреки че имаше скъсани обувчици, стъпваше ситно като същинска дама.

– Добре – каза той и подскокна.

– Кое е добре?

¹ Джина Лолобриджида – известна италианска актриса, която играе главната женска роля на Аделина в култовия филм „Фанфан Лалето“. В началото на филма тя се представя за циганка, която гледа на ръка и предсказва на Фанфан Лалето (Жерар Филип), че ще се ожени за кралска дъщеря. След редица перипетии предсказанието се сбъдва и Фанфан Лалето се жени за Аделина, която кралят, след като не успява да я направи своя любовница, обявява за своя осиновена дъщеря. – Б. ред.

– Всичко е добре – извика и я хвана под ръка, защото срещу тях идваше съседката с покупки.

– Добър вечер, госпожо Фундерова! – поздрави Гастон, за да се увери, че съседката го е забелязала.

Госпожа Фундерова остави чантата с покупки и като мятеше очи към младежа и видя как Гастон държи момичето под ръка, не се въздържа и извика:

– Нещастник!

Циганката сви от булеварда в уличката към реката и пушеше, сякаш въздишаше. Уличката беше тиха и разбита, изглеждаше така, сякаш в нея всичко може да те сполети, всичко да се случи. Висок газен фенер се издигаше пред разрушена къща, която приличаше на тиролски чифлик. Няколко от дървените стъпала към първия етаж липсваха. Прогнилият парапет се беше откъртил от едната страна и висеше напъйко като стълба.

Бялата коричка на самуна светеше, циганката си чупеше от нея и ядеше, а парченцата бяла коричка проблясваха като бялото на нейните арабски очи.

– Веднъж – сподели Гастон, – бях тук и ми беше тъпо. Валеше силно. И ей тук, в светлината на този газен фенер, танцуваха и пееха три циганчета, по тях се стичаше вода..., но тия копелдачета пееха, все пееха гра-гра глогло и се вмъкваха, и се измъкваха от тоя танц... валеше като из ведро, а на мен ми стана хубаво, като гледах тия копелдачета.

– Били са досадните хлапета на сестра ми – каза тя и постави обувчицата си на първото стъпало, – ще се качиш ли с мен горе?

– Ами... сестра ти?

– Отиде с децата за хмел.

– Тогава за кого е тоя хляб?

– За брат ми, но той е тръгнал вече за смяна – каза и хукна нагоре по стълбите, спря се горе и предупреди Гастон: – Спри! Там липсва дъска... така, на тая летва не стъпвай! – Гастон се хвана за парапета, но той с трясък рухна на земята. Когато едва се покатери нагоре, видя, че покривът е разрушен и през него се виждат звездите. Циганката се радваше и подскачаше така, че можеше да се чуе как дървеният под се рони и се сипе по земята. Хвана Гастон за ръка, ритна вратата, която след удара дълго скимтя. Преминаха през тъмен коридор и когато циганката отвори следващата врата и влезе, Гастон плесна с ръце.

– Глей ти! – извика той.

На единия от двата прозореца блестеше газеният фенер, който се издигаше от тротоара и светеше право върху пода на голямата празна стая, светлината на фенера се пречупваше в огледалото, което лежеше върху перваза на прозореца и чертаеше на тавана сребърен правоъгълник, от който в стаята се сипеше и трептеше мека и нежна светлина, която се заиграваше с всичките стъкълца на венецианския полилей, който висеше от тавана и блестеше като в бижутериен магазин. Таванът на стаята беше сводест, с купол като разтворен бял чадър с четири спици.

– Откъде тоя полилей сте ... такава...? – попита той.

– Какво... такава... Искаш да кажеш свили? – извика тя и направи с ръка характерния за кражба жест.

– Да... свили – каза.

– Да ми умрат децата – напери се тя и сложи хляба върху перваза на другия прозорец, – ако не сме го купили на базара. Сестрата можеше и кухня да си купи, поиска и си купи това огледало – извика тя и пробяга покрай стената, на която се простираше дългото огледало от пода чак до тавана.

И Гастон се обърна и венецианският полилей още веднъж се отрази в огледалото и излъчваше около себе си блясък като светецо коледно дръвче.

– Ние не сме съвсем обикновени цигани – каза циганката и зае начална балетна поза, – нашият дядо беше цигански барон! Носеше сако и бамбуков бастун, една от сестрите ми му отваряше вратата, а друга все му лъскаше обувките, тъй да знаеш! – вдигна глава и се закашля.

– Добре де, добре... А ти постоянно ли си болна?

– Ние, циганите, постоянно настиваме. Когато бяхме веднъж в театъра, играеха Кармен, а Кармен беше циганка, пееше така, сякаш беше настинала.

– А ти къде работиш?

– Аз ли? Работя там, където спя, там, горе, в тухларната, където готвя и чистя – въздъхна, взе вестника и отиде до прозореца, и на светлината на уличния фенер зачете.

Гастон пипаше в огледалото лицето си, от главата му израстваше оня венециански полилей и разпръскваше към небесата брилянтени стъкълца като бликащо фонтанче, в огледалото видя циганката как седи на перваза и чете белия вестник..., и като си помисли, че ако някой от неговите познати момчета и момичета можеше да го види тук, щеше със сигурност да се смахне и да му завиди, и той разпери ръце, завъртя се в стаята и нададе весел вик.

– Виж, чехо – каза циганката и скочи от перваза, – дай ми четирийсет крони, няма да съжالياш. Ние, циганките, също сме чисти. – И за доказателство издърпа двете една за друга закарфичени престилки и посочи в огледалото, където светнаха белите ѝ пликчета.

– Тъй че давай четирийсет! – извика и се притисна към него.

Той я прегърна така, както го беше виждал по филмите, но когато я погали по изпъкналите ѝ лопатки, овладя се и каза:

– Ами, тридесет и пет и нито کرونا повече! – и натисна с нокът.

– Добре тогава, тридесет и пет, но веднага!

– Не, после. След като видя това, за което ми говореше.

– Знам... всички сте такива. Най-напред обещавате, а след това биете шута на момичето.

– Но не и аз! – посочи Гастон себе си и се изпъна. – Аз, момиче, когато нещо обещава, го изпълнявам.

– Добре, добре – говореше пресипнало тя, – е, поне ми покажи мангизите! И рисуваше с пръст по гърдите му и вдигна очи:

– Защо? Дадох ти дума... давам ти и ръката си!

– Дума и ръка! По-сигурно е да видя кинтите. Ама толкова ще се радвам да си имам онова пуловерче. – Хвана ръката му, която той ѝ предлагаше, и

я постави на гърдите си. – Знаеш ли как хубаво ще ми стои това пуловерче? – попита тя, обгърна го с ръце и ги склочи на тила на Гастон. Той бръкна във вътрешния си джоб, внимателно отдели банкнотите и изтръпна да не извади стотачка. Но извади петдесетачка.

– Ти имаш кинти! – сияеше тя и се повдигна на пръсти, допря челото си до неговото и го погледна с бялото на очите си, завъртя главата си така, че ъгълчетата на очите им да се докосват, люлееше глава и очите им сякаш се отразяваха едни в други, след това му мигаше с мигли, допрени до неговите, и викаше:

– Имаш, имаш! Тръгваме ли? Или веднага тук?

– Не – запреглъща той и от устните си извади дълъг косъм, – не, мама не е вкъщи, да отидем у нас, ще си сварим кафе, ще послушаме джаз... и... – не довърши.

Циганката го целуваше и всяка нейна целувка ухаеше на горчив бадем, Гастон гледаше с едното си око в огледалото и това огледало беше филмов екран. В другото око го зовеше начервената уста:

– О, ще бъде хубаво. Никой няма да е у вас, никой, никой, само ние двамата, кафе и джаз!

Прегърна я и когато погледна в огледалото, каза:

– Прекрасна си, Юлинка.

– Аз не съм Юлинка, но ще ми дадеш кинтите, нали?

– Ето ти твоите кинти.

И гледаше на филмовия екран в огледалото и подаде на девойката банкнотата.

Тя я взе, плю върху нея, после старателно я сгъна на осем, запретна престилката си и пхна петдесетачката под ластика на белите си гащички.

Под впечатленията на бялата хлебна коричка, на белия вестник, на гащичките и на газения фенер, отразен през огледалото в прозореца на тавана, Гастон прегърна циганката, целуна я, после прокара ръка по бедрото, както правеше Жерар Филип. И усети как циганката пазеше с ръка банкнотата под ластика.

После излязоха в коридора, където през покрива светеха звездите, Гастон се засмя и каза:

– Глей ти!

После добави:

– Леля ми казва, че циганите, докато станат на петнайсет, са свободни... нали?

2.

Разпиляната светлина по стената зад радиото и зеленият му бутон осветяваха стаичката. Там, откъдето изтичаше музиката, печално звучеше джаз, а близо до микрофоните гъргореше Луис Армстронг. Сега той май държеше своя тропет в скута си и с прегракнал глас нещо по-скоро си припяваше, отколкото да пееше, и сякаш след десетата чаша грог разказваше за неща, случили се отдавна...

Кадр от филма *Перлички на дъното*

– Хей – каза циганката от хладната пухена завивка, – хей, хуйчо, дай ми да запаля.

– Цигарите са на стола, кибритът също – съобщи Гастон.

И Луис Армстронг спря да пее, взе в тъмните си лапи своята тръба, обви я в кърпа, тъй както се държи бутилка шампанско, и после нахъсваше мелодията за девойката с боровинкови коси, и после се преструваше, че му чегъркат черния дроб или че е изял счукано стъкло.

– Гледай да не ми подпалиш

леглото – предупреди я той.

– Няма. Ами ако се случи? Тоя пее така, както говоря аз.

– Той е чернилка като теб. И тръскай пепелта зад таблата на кревата! – нареди ѝ той.

– Хайде, хуйчо, ела.

– Да светна ли?

– Не, в тъмното хората са по-красиви, ама...

– Какво ама? – скочи Гастон. – Нали не даваше да ти разкарфича прес-тилките. Пък и се убодох. Та какво ама...?

– Ами като все ми е в акъла, че искаш да ме изгониш?

– Би трябвало...

– Ела, хуйчо – настояваше тя от леглото, – нека да остана тук да спя при тебе, знаеш ли... ние, циганките, когато преспим с някого, веднага се влюбваме в него.

– Да не ми подпалиш леглото!

Тя вдигна възможно най-високо над себе си въгленчето на цигарата.

– Няма! Виж к'во, сега мисля само за теб. Много ти се моля, нека да остана тук да спя при тебе, нека, няма да съжالياш.

– Утре рано съм на работа.

– Мислиш, че ще те окрада?

– Не точно това, ама...

– Да свия нещо тук от тебе! Вие, гадняри ниедни. Мислиш, че не зная, че в тая къща е идвала Илонка? И че ти си е оставила в ръцете?

Оставила, оставила! – скочи той и отново седна. – Ама не на моите. На комшиите, Франта ходеше с нея. Къде дяна тая цигара?

– Ехо, Швеция! Къде зяпаш! Смачках фасата в кутийката. Викам ти, че нашите хора дебнат Франта и ще му видят сметката, ей богу, ще му видят сметката!

– Не се мятай така в леглото!

– Какво всъщност си мислиш ти, чехо? Коя съм аз? Аз не съм бедно момиче. Имам две пухени завивки и завеси на двата прозореца. А дядо ми

беше барон, носеше бамбуков бастун и синьо сако. Моите завеси биха отивали на стаята ти!

– Може, ама защо не искаше да ти разкарфича престилките, защо? Защо трябваше ръцете ми да стоят само на врата ти, защо?

– Искаш да знаеш защо? Защото си мислех, че би могъл... такава... – каза и направи с ръка характерния за кражба жест.

– Да ти открадна петдесетачката – скочи той. – Затова ли не искаше да разкарфича престилките?

– Ние сме предпазливи..., ама, хуйчо, ела тук, седни на леглото, седни до мен, виж сега, какво ще кажеш двамата заедно да започнем нов живот?

Такова нещо не ми се е случвало...

– Не се притеснявай, ще те науча на всичко. Ще заживеем двамата като мъж и жена и ако не ти хареса, можеш да ме изгониш. Но чак след това. Аз мога да готвя, да чистя, да пера, да ти къпя дрехите, да ти нося обяд. Цялата ще ти се разкарфича. Само няма да ходиш с момичета.

– Аз и без това не ходя.

– И правилно. Веднага ще разбере и ще скоча във Вълтава. Но ако отидем да танцуваме в „Световете“ и някой ме покани, какво ще направиш, какво?

– Какво да правя...

– Ще ме оставиш ли да танцувам с друг? – скочи тя от леглото.

– Изчисти си краката, преди да се пхнеш в леглото, те и без това са ти мръсни – вцепени се от ужас той.

– Правилно – каза и забърса с ръка ходилата, – готов си за семейство. Ама нали няма да ме оставиш ей тъй да танцувам с друг? – възкликна тя и когато той се прозяваше и гледаше неразбиращо, извика: – Дори няма да ми зашиеш няколко шамара? – и отново легна върху хладната пухена завивка. Гастон затвори очи, разтри с двете си ръце слепоочията и отново видя лицето си, както в началото на тая вечер, във витрината на „Прамен“, видя се в огледалото, да, колко бе добро това циганско момиче, а тук в леглото по-скоро беше изплашено, свенливо и несръчно... Когато размисли, каза: – Ще ти зашия няколко шамара само даже да се оближеш!

– Знаех си. Значи ме обичаш! – заликува тя. Мяташе се, обръщаше се по корем в пухената завивка и риташе с боси крака.

– Ама аз съм по-скоро самотник – каза той.

– И правилно – поощри го тя, – така и трябва да бъде. Виж, хуйчо, ако заживеем заедно, аз ще бъда тъй, че няма и да ме усетиш. Ние, циганките, можем да бъдем тихи, стига мъжете да ни искат такива.

– Ама както си е редно, ще дойдат и деца. А с тях и грижи.

– Как така грижи. Аз вече си имам едно малко момиченце, казва се Маргитка.

– Жалко. Аз винаги съм искал руси деца.

– Ще ги имаш. Маргитка е руса. От един рус мъж е, чех..., ама много пиеше и го изгоних. Ах, ще я харесаш!

– Хубаво, ами къде ще спи? – почеса се той.

– Там, където и аз преди спях. Ще спи в раклата на дивана или в скрина.

После като стане на три години, Маргитка ще ти носи цигари, бира, ще ти подава пантофите. Колко са широки тия прозорци?

– Метър и двацет.

Мяташе се, обръщаше се по гръб и се радваше.

– Ей туй си е чист късмет! Моите завеси също са толкова широки. Стаята ти ще стане бижу. Знаеш ли... – свали краката от леглото и отметна прес-тилката, – тук са тия петдесет крони. Нека да си имаме нещо като за начало, нали? – И изпод ластика на белите си пликчета извади сгънатата на осем банкнота и я сложи на масичката, опръскана от зеленото магическо око.

– На колко си години? – попита той.

– На осемнайсет. Ще ме гледаш красива още двацет години. А ти на колко си?

– На двацет и три.

– Това е най-хубавата възраст. Хубавец ще ми бъдеш още петнайсет години, но ако отида да танцувам с някой друг, ще ме напляскаш ли?

– Ще те напляскам. И то как!

– Закълни се!

– Заклевам се!

– Сега вече ти вярвам. Ще видиш какво може една циганка, когато обича. Всички ще ти завиждат. Ти си мой мъж, значи и мой господар, отсега нататък ти си за мен всичко.

Говореше сериозно и кимаше в знак на съгласие. Гастон се оглеждаше в стаичката, която му изглеждаше сива и скучна. Като си спомни за стаята с венецианския полилей и газения фенер пред прозореца, не му се прииска нищо друго, освен на мига да си опакова нещата и завинаги да си тръгне от тази стая, и да се нанесе там, в гетото, в къщата, която се руши, но където през тавана на коридора се виждат звездите и където можеш вечер да четеш вестник на светлината на уличната лампа.

– Какво ли ще каже за това майка ми? – се запита той.

– Остави това на мен. Ще ѝ кажа: „Госпожо, аз също съм човек“. Ами какво ще стане, ако майка ти каже: „Ще се ожениш за циганка само през трупата ми“. Ти какво ще ѝ кажеш?

– Ще ѝ кажа: „Лягай, мамо, да те прескоча“.

Тя му подаде устните си.

– Този път е от любов – каза тя.

След това той разкопча една след друга безопасните игли и ръцете му трепереха, когато разкарфичените престилки паднаха на пода като свещенически плащ...

Зад тях от радиото се чуваше джазова песен, три негърки с кълтящ глас пееха... О Johny... три кълтящи негърки, които сякаш стояха на стълбицата в дълбок кълтящ кладенец и всяка от тях изтръгваше от гърлото песен за самото щастие на нещастно щастливата любов... О Johny, my darling...

3.

В храстите пред Замечек запя първата птичка. После се заобаждаха и останалите и утринният въздух беше изпълнен с птичи песни. Увиснал на

циганката, Гастон застана пред витрината с филмови снимки. На плаката Жерар Филип беше разгърден и държеше шпага.

– Един ден бих искал да бъда Фанфан, един-единствен ден – каза тъжно Гастон.

– Като тоя ли? – посочи тя.

– Това не е кой да е, това е Жерар като Фанфан Лалето, знаеш ли?

– И какво от това? Виж какво ще ти кажа. Ти си помощник-водопроводчик и когато на хората им е запушен клозетът, кой ще дойде? Ти! Когато не тече водата, кого викат? Тебе. За тебе и за мене трябва филм да направят. Освен това всичко ти е уредено и в очите на хората си успял в живота, тъй че за какво ти е да скачаш по покривите със сабя в ръка? Ще идем към тухларната и ще видиш. Всеки втори циганин е Фанфан Лалето, който обаче прави тухли. И от тези тухли се правят къщи.

– Ама Жерар е толкова хубав!

– Хубав не, ами хубав – каза циганката и хвана крайчеца на плаката и с рязко движение го смъкна, – на нашата сватба ще покания братовчедите, които товарят въглища. Четирима Жераровци ще видиш! И моят дядо ще дойде в синьо сако и с бамбуков бастун – нареждаше тя сериозно.

После вървяха покрай статуята на Подлипни, който сякаш сочеше с пръст на бездомните кучета да легнат в краката му.

– Ти си точно толкова хубав, колкото моя татко Деметер, който ме носел на ръце и пушел, мама отивала при него и татко ѝ давал от време на време цигара и тя да си дръпне. Той товареше на „Жижков“² въглища и хората казваха, че прилича на началник.

Циганката непрекъснато говореше и когато минаваха покрай стария ръкав на Вълтава, Гастон за първи път разбра как една женска ръка може да влее доверие право в сърцето. Вече се развиделяваше, няколко рибари бяха прегърбени точно както и техните въдици. Но острата страна на Манинския остров виеха в клетка овчарски кучета, а дърветата и храстите се полюшваха от птичите песни.

– С една дума, ти си помощник-водопроводчик и има ли някой да е нещо повече от теб? – каза циганката накрая.

– Знаеш ли – ѝ довери Гастон, – моят нов шеф е голямо куче. Все иска да му говоря на „ти“. Ама, моме, как мога да му говоря на „ти“, като е с двацет години по-голям от мен? И като не искам поради тая причина да му говоря на „ти“, ме сочи из цялата кръчма и крещи: „Хора, срещали ли сте някога такъв глупак?“.

– Глей ти – каза циганката.

– Нали виждаш – засмя се Гастон, – знаеш ли, моме, знам, че шефът е прав, като ми каза: „Виж к’во, като си говорим на работата на „ти“, аз те чувствам толкова близък, че мога да ти кажа всякакви дивотии право, куме, та в очи, нали тъй?“. А аз го гледам и му викам: „Не ми се сърдете, шефе, ама щом имате големи деца, а пък в работата и на малкия ви пръст не мога да стпя, вие сте майсторът, къде да се мера с вас“. И шефът пак ме сочи из цялата кръчма и крещи: „Виждате ли го тоя, Гастон, държи шефа си на

² Жижков – работнически квартал в Прага. – Б. ред.

разстояние, хора, срещали ли сте някога такъв глупак?“. Ей тъй ме навиква и после пак ме гълчи: „Гастон, ти трябва да ме надминеш, трябва да ме гледаш в ръцете, за да го правиш още по-добре. Гастон, жребче такова, хем бозаеш от кобилата, хем я риташ! От днес нататък – край, като не искаш да ми говориш на „ти“, няма да е вече работа, а казарма, няма да е казарма, а карцер! И никаква обща чанта повече!“. Тъй ми крещеше шефът и вдигна чантата и изсипа на пода моето канче с обяда заедно с лъжицата. И както си събирах канчето, той ми го изрита от ръката.

– Ти се казваш Гастон, нали? Гастон, Гастон! Ще ти кажа нещо, Гастон, това име е по-хубаво от Фанфан! Ама, Гастон, защо не кажеш на шефа си: „Ти!“? Та нали си му помощник? – каза тя, щом стъпиха на моста на Троя. Спряха се, а тя галеше грубата конструкция на парапета. – Пипни, тук още се чувства вчерашното слънце. Ама защо не кажеш на шефа си: „Ти!“?

Гастон се наведе над парапета, после прегърна циганката и прошепна:

– Не ми стиска.

Сочеше с показалец надолу.

Там, на крайбрежната ивица, лежеше в пухени завивки огромен разголен циганин, лежеше на гръб и цялото му тяло беше открито и обсипано като детска книжка с татуирани картинки. Едната му ръка беше сложена под главата и имаше такъв мускул, че месото образуваше възглавничка. Двата мустака приличаха на конски опашки. И този великан спокойно си пушеше със свободната си ръка, гледаше в синкавото небе последната звезда да и пушеше. До него си почиваше рунтава глава с лице във възглавницата. А под свода на моста стърчаха теглич на файтон с гюрюк и задницата на кафяв кон, който мятеше опашка насам-натам.

– Тия са от нашите – каза гордо циганката, – и те са дошли отдалече с кабриолет. И май ще търсят работа тук, както ние преди година.

– Ама да си остави коня под моста и сам да легне в мокротото?

– И те ще свикнат като нас. Ние също, когато е хубаво времето, обичаме да спим навън. Вътре ни е задушно... И моят татко Деметер също беше така татуиран, в неделя лежахме с него в леглото и с пръст показвахме по него като в книжка с картинки и татко се смееше, защото го беше гъдел.

– Колко е прекрасно – каза Гастон, – че на света все още има такива хора!

Рошавата глава до татуирания мустакат се обърна, разгърна с ръце косата си също като малка върба и това беше една циганка, която се протягаше и прозяваше. После циганинът, който все така гледаше към небето, ѝ подаде цигарата, която пушеше, и циганката също гледаше към утринното небе и пушеше и после върна цигарата и циганинът отново се наслаждаваше на синия дим. Хората, които чакаха трамвая, се надвесваха над парапета на моста, а циганите си подаваха цигарата и все така пушеха и все така гледаха към порозовялото небе. Последната звезда затрептя. След това дойде трамваят.

Скочиха на стъпалото, после застанаха на задната платформа и циганката беше горда, изпъчи се и гледаше в очите тези, които бяха видели двамата цигани на крайбрежната ивица. И тези преждевременно пробудени хора продължават да подремват или гледаха тъпо в пода. Покрай оградите

на вилите вървеше жена и носеше бамбуков прът, с който гасеше газените фенери.

– Моят дядо имаше бамбуков бастун и синьо сако – каза циганката – и когато срещнеше на улицата семейства, които се карат и се плюят, дядо имаше такава сила, че само като направи с бамбуковия бастун ей тъй – циганката направи във въздуха хоризонтална черта, – и край на кавгата. И ако някой от това семейство продължаваше да си дере гърлото, дядо правеше с пръст ей така – циганката сви показалеца си – и циганинът трябваше да отиде при дядо, който, като цигански барон, го цапардосваше с бастуна по главата... и дотам.

– Стига да е вярно – каза Гастон.

– Гастон, да умрат всичките ни деца, ако лъжа! – наплюнчи си пръста и го вдигна да се закълне. – Дядо като барон съдийстваше и на футбола. В Розделов³ играеха един срещу друг два пъти по двайсет цигани и дядо...

– Ама, моме, футбол се играе с по единайсет – извика Гастон.

И се стресна, когато от седалката стана неговият шеф и от движението на трамвая залиташе към своя помощник, гледаше ту него, ту циганката, която тропна с крак:

– Казвам ти двайсет срещу двайсет, аз бях там. И дядо съдийстваше с бамбуковия бастун, на врата си имаше златен ширит със сребърна свирка и когато някой някого ритнеше силно, дядо свиреше и правеше с пръст ей така – и циганката сви показалеца си – и този, който играеше грубо, дотичваше и дядо, като цигански барон, го цапардосваше с бамбуковия бастун по главата и футболистът се хващаше за главата и известно време крещеше: Вай-вай-вай-вай! И като му попреминеше, продължаваше да играе.

– Тъй трябва да бъде и при нас на игрището. И в работата, нали, Гастон – каза шефът.

– Ей, господине, да не сте пиан, я си гледайте работата! – блеснаха очите на циганката.

– Това е моят шеф – представи го Гастон.

– Значи това сте вие? – обърна се циганката.

– А това е моята... годеница – каза Гастон.

– Гастон, Гастон – клатеше глава шефът, – от днес отново ще сме с обща чанта... Говори ми, ако щеш, на „ти“, ако щеш, на „Вие“, както искаш... ти си голяма работа, много си печен... аз никога не съм свалял циганка... само съм си мечтал... „Циганко красива, циганко малка“ – запя с пиянски глас.

Шефът беше застанал на стъпалото и утринният ветрец повдигаше редките му коси. Трамвайът забави ход.

– Госпожице, виждали ли сте някога такъв идиот? – посочи към себе си и залитна назад, протегна крак и скочи.

– Шефе, къде си се смотал така? – Гастон се наведе от трамвая. – Не искаш ли да дойда с теб до вас?

Шефът вдигна ръце, сякаш се предаваше, сякаш признаваше предимството на младостта... На хълма, когато слязоха от трамвая, Гастон се увеси на циганката и поверително ѝ каза:

³ Розделов – квартал в град Кладно. – Б. ред.

– Знаеш ли, тоя моят шеф е добряк, макар че много пие. Той вече никого си няма. Бил е женен и е имал деца, но когато пораснали, жена му казала, че децата не са от него и че отива при тоя, от когото са децата, и че му благодари, дето ги е отгледал... Когато шефът си спомня за това, той си глади главата над бирата, разтърква си очите и когато свърши да разказва, ме пита: „Чувал ли си, Гастон, някога нещо такова? Аз не. И това трябваше да се случи точно на мен“.

После по черния път излязоха извън града и закрачиха покрай оградата на тухларната. Под една акация стоеше старец, препасан с войнишки колан от времето на Антантата и с ловджийска пушка в ръце.

– Кой е там? – запита той.

– Това съм аз, бащице – каза с пресипнал глас циганката.

– Тук наоколо се навъртат разни бандюги! Ще вземе да стане беля! Аз на никого няма да викам три пъти стой, ами директно ще му напълня муцуната с дребно олово – кахъреше се старият пазач.

– Бащице – извика Гастон, – аз съм с циганката!

Старецът приближи оградата, метна пушката на рамо.

– Ах ти, улицици ниедна, отдавна трябваше да си вече в леглото – извика той, – а кой е тоя тук?

– Това ми е гаджето – каза тя.

– Гадже? А белким знае как се казваш, а?

– Ами не знам – каза Гастон.

– А вече спяхте с нея. Същото си е както на моите младини – каза доволно пазачът и отвори портата и хвана Гастон за рамо и продължи, – туй ми харесва! Само да можеш да устискаш в любовта. И аз така, вървя си по тая горска пътека до Звержинек⁴ и срещам една жена, и едва стигнахме до селото, и аз ѝ предложих ръката си и тя каза да. И чак тогава се запознахме. Две години живяхме незаконно, ама ни беше весело... не чухте ли нещо? – застина пазачът и кракът му остана вдигнат като на хрътка.

– Не, нищо – прошепна Гастон.

– Това е добре, защото аз повече чувам, отколкото виждам. И все ми се присънва, че крадци ми опоскват касата – говореше старецът, а те крачеха през розовата мъгла и синята трева.

– Тежка ви е службата, бащице – каза Гастон.

– Даже много тежка – въздъхна пазачът, – ама на мен така ми е добре. Значи циганка сте си хванали? Голям куражлия сте. И ще ви кажа, че хич не сте сглупили, само я дръжете изкъсо... и вкъщи ще е рай. Тая, моята, също се пръкна от една каруца... беше истинска дама. Ама като съпруга? – махна с ръка. – Ами ти, хаймана такава! Студено ли ти е, а? А вие, млади момко, елате да видите къде Маргит, вашата невяста, ще спи.

– Значи, Маргит – извика Гастон, – ето, това е красиво име!

А циганката трепереше от студ, но се смееше с дрезгав глас. После старият пазач посочи към горичката с разцъфнали акации, под които спяха в пухени завивки цигани, едни с ръка връз възглавницата, сякаш плуваха кроул през поляната, други, свити на кълбо, а трети като че ли бяха разстре-

⁴ Звержинек – село на около петдесет километра от Прага. – Б. ред.

ляни. Но всички спяха дълбок сън. Няколко детски главички украсяваха тухларската спалня със своите кичури и къдрици.

– Ей туй са домовете им, ама са си техни, ще дойде лято, а с него и горещите нощи и вътре става задушно. Нали знаете, гореща кръв – подхилваше се пазачът.

А там долу потъваше в синята мъглявина Прага, електрическите лампи все още светеха и окичваха града с гирлянди от светлини като цирк, който е забравил да угасне. Кулата на Петршин все така сияеше в червени предупредителни сигнали, на гръмоотвода на комина в Стршешовице⁵ светеше рубин, а тук спяха работниците от тухларната, над които се сипеше акациев цвят... Цигани, някогашни номади, които неотдавна бяха пристигнали на файтони и кабриолети в Прага с обеци и ловджийски шапки, за да заменят романтичното скитане с обикновена работа.

– Аз не мога да спя под дървото – кашляше циганката, – все имам чувство, че като падат върху физиономията ми цветя, по главата ми кацат нощни пеперуди или че върху мен вали сняг – и тя скачаше от крак на крак. – Гастон, чао! Утре ще бъда край „Световете“. Вечерта ще стоя до витрината с Фанфан... или знаеш ли какво, ела към нас, в гетото... чао! – извика и прескочи един от спящите, после край цъфналия храст от черен бърз отново помахна, двете закарфичени една за друга престилки се свлякоха и тя се пхна в пухената завивка при едно спящо дете.

– И тъй, да тръгваме – пристъпваше от крак на крак нощният пазач, – насам се навъртат бандюги и като не могат по друг начин, ще ми пробият в тавана дупка, за да стигнат до касата... Разбира се, в такъв момент по-добре да не съм там! Аз на никого не викам стой, ами стрелям веднага. Тъй значи, циганка сте си хванали? – запита той, а Гастон гледеше как от една пухена завивка се изтърколи циганче по ризка с лигавник, отиде в края на горичката и се изпишка на цяла Прага, която лежеше под хълма.

– Внимавай! – извика старият пазач и посочи към момчето. – Това може да е бъдещият президент... Кой знае! – и добави: – Тъй значи, циганка сте си хванали. А какво ще кажат вкъщи? Какво ще стане, когато мама каже: „Циганка? Само през трупа ми!“... Какво ще ѝ кажете, а?

– Ще ѝ кажа: „Легни, майко, да те прескоча, тая циганка, майко, ме изправи на крака“ – каза Гастон и сложи едната си ръка на кръста и гледаше към долината, където по белия мост минаваше трамвай, подобно на хармоника, и в неговите прозорци затрептя утринното слънце...

Превод от чешки: **Даниела Запрянова**
 Редактор на превода: **Жоржета Чолакова**

⁵ Стршешовице – квартал на Прага. – Б. ред.